

DESPRE REALIZAREA PROIECTELOR INVESTIȚIONALE ÎN SECTORUL ENERGETIC AL REPUBLICII MOLDOVA

**Ilie Timofte – Ministerul Industriei și Infrastructurii, Natalia Timofte, Institutul
Energetic al Academiei de Științe a Moldovei**

Este descrisă starea ofertelor de proiecte investiționale în sectorul energetic al Republicii Moldova; evidențiate unele pricini ce au cauzat neimplementarea multipler proiecte de construcție a centralelor electrice, interconexiunilor sisteme, conductelor magistrale de gaze naturale; formulate unele propuneri pentru stimularea procesului de realizare a proiectelor investiționale.

Este bine cunoscut faptul, că în prezent, securitatea energetică a Republicii Moldova este asigurată cu mult sub normele acceptate pe plan internațional. Așa, Moldova (în contextul de față ne referim la malul drept al râului Nistru) la moment este în stare să-și acopere consumul local de energie electrică din surse proprii doar în volum de 1/3, iar în ceea ce ține de asigurare cu resurse energetice – 97 % al acestora sunt furnizate din import.

Sistemul energetic al țării dispune doar de centrale raionale și industriale (fabricile de zahăr), cu capacitatea totală de 443,5 MW, inclusiv centrale hidroelectrice – 16 MW, centrale electrice cu termoficare – 330 MW, centrale electrice al fabricilor de zahăr – 97,5 MW. Sarcina maximală electrică constituie aproximativ 1000 MW. În conformitate cu pronosticul de relansare a economiei Republicii Moldova, sarcina electrică se va mări. Conform Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2010, aprobate prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 360 din 11 aprilie 2000, producerea energiei electrice la centralele autohtone se va majora și va satisface până la 70 % din necesități. Capacitatea sumară a sistemului electroenergetic la finele anului 2010 va fi de 1500 MW.

Întru realizarea acestor sarcini în ultimii 6 anii au fost adoptate următoarele Hotărâri de Guvern:

1. Nr. 3 din 12.01.1999 „Cu privire la construcția centralei electrice Budești”, prin care a fost acceptată oferta societății franceze „Alstrom” și „SIIF Energies” de a construi și exploata o centrală electrică în localitatea Budești, mun. Chișinău.

2. Nr. 1151 din 31.12.1999 „Cu privire la construcția centralei termoelectrice Orhei”, prin care a fost acceptată oferta societăților „Picador Grup” S.R.L. (Moldova) și E.L.C. „Electroconsul” S.P.A. (Italia) de a construi și exploata o centrală termoelectrică în orașul Orhei.

3. Nr. 215 din 20 martie 2001 „Cu privire la construcția centralei electrice cu ciclul combinat în municipiul Căușeni”, prin care a fost acceptată oferta întreprinderii mixte moldo-rusă „Ircom-Grup” S.R.L., coordonată cu Prefectura județului Tigina, de a construi și exploata în orașul Căușeni o centrală electrică cu puterea electrică de 84 MW, cea termică: de iarnă-19.8 MW, de vară-6.6 MW. Construcția centrale urma a fi efectuată de compania „Siemens” A.G. (Germania), fiind folosit capitalul străin, fără garanție financiară din partea Guvernului.

4. Nr. 481 din 18 iunie 2001 „Cu privire la construcția centrale electrice cu ciclul combinat în or. Ceadăr- Lunga”, prin care a fost acceptată oferta, Companiei Celtica Ambiente (Italia), propunerea primăriei Ceadăr – Lunga și Comitetului Executiv al UTA Găgăuzia de a construi și exploata o centrală electrică în orașul Ceadăr –Lunga.

5. Nr. 414 din 5 aprilie 2002 „Cu privire la construcția în mun. Bălți a unei centrale electrice cu ciclul combinat ”, prin care a fost acceptată oferta Companiei BRESSON A.S. Internațional.

6. Nr. 830 din 11.07.2003 „Despre aprobarea Construcției de dezvoltarea și Schemei de amplasare a centralelor electrice în Republica Moldova până în anul 2010” .

Concepția și Schema prevăd extinderea capacităților de generare a sistemului electroenergetic al țării, după cum urmează:

Nodul energetic Nord:

extinderea CET-Nord cu 16 MW;
construcția unei centrale noi cu puterea de 130 MW.

Nodul energetic Centru:

construcția unei centrale electrice noi în mun. Orhei (30-60 MW);
extinderea capacității de generare CET-1 și CET-2, mun. Chișinău
cu câte 60 MW fiecare;
transformarea centralei termice Est în centrală termoelectrică cu
capacitatea electrică de 70 MW;
transformarea centralelor termice Sud și Nord în centrale
termoelectrice cu capacitatea electrică de 50 MW fiecare.

Nodul energetic Sud:

construcția unor centrale electrice noi în Căușeni (60-80 MW),

Ceadr-Lunga (20-40 MW), Comrat (20-40) și în apropierea s. Burlăceni, r. Cahul, împrejurimile substației de transformare 400 kV, lângă stația de pompare a gazului (200 MW).

7. Nr. 1059 din 29.08.2003 „Despre aprobarea Programului Național de renovare și descentralizare a sistemelor de asigurare cu căldură a localităților din Republica Moldova”. Programul prevede construcția centralelor cu cogenerare mini -CET în mărime totală de 37 – 60 MW în 16 localități ale republicii.

8. Nr. 713 din 23.06.2004 „Cu privire la construcția unei centrale electrice în apropierea satului Burlăceni, raionul Cahul”, prin care a fost acceptată propunerea Ministerului Energeticii și oferta Companiei gazo-petroliere „ITERA”, coordonată cu autoritățile administrației publice locale, privind construcția și exploatarea în apropierea satului Burlăceni, raionul Cahul a unei centrale electrice private, cu o putere de circa 450 MW.

9. Nr. 1440 din 24.12.2004 „Cu privire la construcția a unei centrale electrice în apropierea mun. Bălți”, prin care a fost acceptată propunerea Ministerului Energetice și oferta Companiei S.A. „RW-DC ENERGY INVESTMENT”, coordonată cu organele publice locale despre construcția și exploatarea în apropierea mun. Bălți de către Compania I.C.S. „RW-DC ENERGY INVESTMENT” S.R.L. a unei centrale electrice private cu capacitatea de circa 400 MW.

Au fost examinate în cadrul Ministerului Energeticii și ofertele privind:

1. Construcția liniilor de interconexiune cu sistemele electrice ale țărilor vecine:

cu Ucraina: LEA 330 kV Bălți - CHE Dnestrovsk;

cu România:

- trei LEA 100 kV: Mitoc – Burlăceni, Fălciu – Cantemir – Gotești și Țuțora-Ungheni (circuitul II);
- LEA 400 kV Suceava – Bălți: la 26.04.2004, la București, ÎS „Moldelectrica” și Compania „Transelectrica” S.A. (România) au semnat protocolul de intenții privind construcția acestei linii;
- LEA 400 kV Burlăceni – Smîrdan – la moment se examinează oportunitatea construcției acestei linii în legătura cu preconizata realizare a proiectului de construcție a CET-ului în localitatea Burlăceni, raionul Cahul.

2. Construcția gazoductelor magistrale:

Căușeni-Chișinău, Drochia – Ungheni (Moldova) - Iași (România).

Construcția gazoductului Drochia – Ungheni - Iași a fost examinată încă în 1997 la tratativele trilaterale dintre S.A.D. „Gazprom”, S.A. „Romgaz” și S.A. „Moldovagaz” în scopul livrării de gaz în România, gazificării localităților de-a lungul râului Prut și interconectării sistemelor conductelor de gaze ale CSI și României.

Gazoductul Căușeni – Chișinău este necesar pentru asigurarea fiabilă a mun. Chișinău și localităților părții centrale a Moldovei cu gaze naturale. Acest gazoductul este alternativă gazoductului Tiraspol – Chișinău prin care începând cu anul 1992 gazul natural spre Chișinău nu se mai furniză.

Prin Hotărârea nr. 855 din 14.07.2003 a Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la construcția gazoductului Căușeni - Chișinău” se stabilește construcția gazoductului Căușeni – Chișinău prioritară și de importanță vitală în domeniul gazificării Republicii Moldova și se desemnează beneficiar al gazoductului Căușeni – Chișinău S.R.L. „Moldovatransgaz”, întreprindere afiliată a S.A. „Moldova-Gaz”, iar în calitate de antreprenor și creditor Compania S.A.D. „Stroitransgaz”.

Unele proiecte investiționale din cele enumerate au fost reconsiderate în cea ce ține de strategia realizării acestora, bazându-se, în special, pe rezultatele estimărilor tehnico - economice preventive.

Obiectele menționate până la moment rămân ne realizate. Acest fapt este cauzat de situația economică - financiară deplorabilă a întreprinderilor sectorului energetic, climatul investițional ne atractiv în sectorul energetic al țării. Investitorii nu sînt siguri de libera conversiune și repatriere a fondurilor folosite sau generate prin exploatare, de recuperare a investițiilor și a unei rate favorabile de dobândă. Ei n-au reușit să încheie contracte convenabile de livrare a energiei electrice și termice produse consumatorilor potențiali pe durata recuperării investițiilor. Tariful de livrare a energiei electrice de către CET-urile menționate, determinat în studiile preinvestiționale, în condițiile actuale (existența acordurilor de procurare a energiei electrice din Ucraina și Rusia pentru S.A. „RED-Nord” și S.A. „RED-Nord-Vest” și de la CETM pentru grupul „Union Fenosa, Spania”) nu este profitabil. N-au fost semnate nici acordurile pe termen lung (pe durata recuperării investițiilor) cu furnizorii de gaze naturale la prețuri ce ar asigura profitabilitatea proiectelor menționate. Autoritățile publice centrale și locale nu dispun de informație economică veridică de dezvoltare a țării și pieței energetice naționale și regionale necesară elaborării unor business-planuri pe un termen de lungă durată - pe perioada de rambursare a investițiilor.

În condițiile actuale realizarea proiectelor menționate în sectorul energetic este o problemă extrem de dificilă și se cere de la organele administrației publice, de la organizațiile de specialitate o atitudine foarte

echilibrată și responsabilă. Aceasta se referă și la studiile științifice și aplicative efectuate în domeniul dat în cadrul Academiei de Științe.

În scopul dezvoltării surselor de generare a energiei electrice, în corespundere cu Strategia energetică a Republicii Moldova, Concepției de generare și Schemei de amplasare a lor pînă în anul 2010, sunt necesare elaborarea unor măsuri pentru demararea procesului de construcție a centralelor electrice, interconexiunilor sistemice, gazoductelor magistrale prevăzute în Hotărârile menționate. Ca exemplu, de asemenea măsuri pot fi creditarea fiscală a mijloacelor investite, acordarea de vacanțe fiscale, facilități pentru concesionarea terenurilor, care necesită să fie legalizate.

La momentul actual, pentru Republica Moldova, și în special pentru sectorul energetic, una din prioritățile vitale în activitatea stabilă a acestui sector este realizarea investițiilor în obiectivele strategice indicate mai sus. În baza continuării conlucrării productive cu investitorii deja enumărați, cît și cu alți parteneri posibili în vederea realizării setului întreg de proiecte prezentate, va fi posibilă asigurarea gradul necesar de securitate energetică națională și promovarea pe plan internațional.

Bibliografie:

1. Raportul Energiei pe anii 2002-2004. Ministerul Energeticii al Republicii Moldova, 2005.
2. Strategia Energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2010. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.360 din 11 aprilie 2000.

Schema amplasării centralelor electrice pînă în anul 2010

